

MICHALSKAYA O. Terms of health of saving of modern personality.

The main impacts on human health a resocial, material and house hold living conditions, education, income, stable eco system, equilibrium measures and social justice and legale quality on the impact of human factors health of saving. In legal acts regulating general issues concerning the implementation of programs of health care, the reare a number of provisions relating specifically to imprevention, namely health priorities, the implementation of preventive examinations of certain social groups or activities aimed at solving important problems, health related and social problems. Specific objectives of the governing bodies of state authority and government as deriving from the seprovisions.

Key words: *health, personality, social, material and everyday living conditions, education, income, stable eco system, legale quality.*

УДК 159.923.2(438)

Мухацький М.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У ПОЛЬСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У статті проаналізовано наукові погляди вчених на особливості організації освітнього процесу, зважаючи на теоретичні основи минулого, які знайшли своє відображення у підході до проведення занять і нині. Думки щодо виокремлення шляхів підвищення ефективності освітнього процесу різняться, оскільки ключові вектори навчання залежать від багатьох чинників, а саме: мети педагога, його професійного рівня, специфіки часу, індивідуальних особливостей здобувачів освіти тощо.

Проаналізовано теорії навчання щодо розвитку особистості у системі освіти Польської Республіки, у якій на сьогодні педагоги активно використовують підхід, що ґрунтується на біхевіоризмі. В сучасних умовах педагог повинен уміти вчитися впродовж усього життя та привчати до цього своїх учнів, тому вказаний підхід є, насамперед, доцільним.

Окреслено найважливіші принципи освітнього процесу, які визначає біхевіористична теорія, зокрема: вчитель керує процесом навчання і є основним джерелом інформації; здобувачам освіти надається конкретна інформація, яка відповідає навчальному планові; освітній процес реалізується для досягнення мети, що була визначена педагогом заздалегідь.

Поведінкова концепція освіти, суттєві елементи якої використовувалися у Польщі в останній чверті ХХ століття, критикувалася у Сполучених Штатах через односторонність та обмеженість освітнього процесу. Незважаючи на це, вона зберігається і досі, зазнавши незначних оновлень.

Розглянуто питання розвитку особистості в системі освіти Польської Республіки, які щороку ускладнюються. Це пов'язано з інформатизацією, глобалізацією та іншими інноваційними процесами, які змінюють розуміння світу й цілі як педагога, так і здобувачів освіти. У нинішніх умовах всі учасники освітнього процесу мають навчитися взаємодіяти між собою та налагоджувати комунікацію.

Ключові слова: *розвиток особистості, навчання, біхевіоризм, Польська Республіка, освітній процес.*

У сучасному світі дії педагога в освітньому процесі неможливо відокремити від його способу мислення про навчання та виховання, тобто від теоретичних основ, на яких базується професійна діяльність.

Ставлення педагога до учнів і навчальної діяльності, що здійснюється, є результатом світогляду педагога та прийнятої ним концепції людини, що формується з огляду на філософські погляди, а також на прийняту для реалізації теорію навчання.

У статті представимо основні концептуальні положення щодо розвитку особистості в системі освіти Польської Республіки.

Коли сучасний учитель відповідає на освітні виклики, а також екзистенційні виклики, задаючись питанням: "Як навчати ефективно?", розмірковує про теорію навчання в освітній практиці. Тому проаналізуємо і порівняємо різні теорії навчання, які найчастіше надихають педагогів Польської Республіки на практичну діяльність.

Варто відзначити, що теоретичну основу освітньої діяльності польських педагогів у останні десятиліття склали різні теорії навчання. Серед них особлива увагу приділялася біхевіоризму.

Варто відзначити, що Джон Бродус Уотсон (англ. John Broadus Watson) (1878-1958) – американський психолог, який у 1913 р. увів біхевіоризм як сучасну психологічну течію. Ставши засновником психологічної школи біхевіоризму відзначав, що психологія – це наука про людську поведінку.

Д. Уотсон припускав, що психологічні дослідження повинні бути обмежені дослідженнями інтерсуб'єктивно спостережуваної людської поведінки, піддав критиці концепцію свідомості. Більше того, поведінка людей обмежувалася взаємозв'язком між подразником і відповіддю на подразник. Його теорія класичного біхевіоризму була натхненна як еволюціонізмом (точніше натуралізмом) Чарльза Дарвіна, так і зоопсихологією, співзасновником якої був Едвард Лі Торндайк (1874-1949), американський (зоо)психолог першої половини ХХ століття.

Біхевіоризм Д. Уотсона полягав у застосуванні строгих методів дослідження до вивчення людської психіки, а точніше до вивчення конкретних реакцій людини на певні подразники. Він також мав значний вплив на створення та розвиток біхевіористської теорії навчання, розробленої американськими психологами Кларком Л. Халлом (1884-1952), Едвардом С. Толменом (1886-1959), Нілом Елгаром Міллером (1902-2002), передусім, Беррхусом Фредеріком Скіннером (1904-1990) і двома учнями Кларка Л. Халла – Кеннетом Вартінбі Спенсом (1907-1967) і Альбертом Бандурою (народився в 1925 р.).

Кларк Л. Халл, основними науковими інтересами якого були класичні теорії навчання, пояснював процес навчання законами поведінки, а його погляди на цю тему були викладені в монографії *Mathematico – Deductive*

Theory of Rote Learning (1940). З іншого боку, Едвард С. Толмен вважав природний імпульс пошуку знань основою процесу навчання, що є явищем, типовим для людини.

Бурхус Фредерік Скіннер відкрив так зване інструментальне обумовлення процесів навчання, іншими словами: позитивне або негативне підкріплення процесів навчання (позитивні результати навчання винагороджуються через словесне заохочення та хороші оцінки, тоді як негативні результати учнів докоряють – усними доганами або поганими оцінками. Отже, кожен учень запам'ятовує позитивні результати навчання, тобто винагороджувані знання [5, с. 15]. Це явище знайшло відображення в процесі програмованого навчання, принципи якого були сформульовані Б. Скіннером.

Біхевіористська теорія освіти визначає принципи навчального процесу, серед яких особливо важливими є наступні три:

а) викладач керує процесами навчання учнів і є основним джерелом інформації в цьому процесі;

б) здобувачам освіти надається конкретна інформація – відповідно до запрограмованого плану, що веде до заздалегідь визначеної навчальної мети;

с) застосовувані засоби навчання використовуються для досягнення заздалегідь поставленої, попередньо зазначеної навчальної мети [2, с. 156-157].

Поведінкова концепція освіти, деякі істотні елементи якої були імплантовані у Польщі в останній чверті ХХ століття, критикувалася з 1956 року в Сполучених Штатах (Chomsky, 1959) головним чином через односторонність і обмеженість природи пізнавального процесу [5, с. 210-213].

Так, Збігнєв Мегера про недоліки програмованого навчання зазначав, що програмоване навчання заперечувалося через його односторонній, обмежений характер (Coenen, 2001, с. 31).

Це також було сильною стороною критики, особливо перед лицем індивідуалізації, наголошеної в програмованому навчанні, що таким чином не призведе до диференціації способів пізнання (Schmidt, 2004, с. 47). Дослідження також показали, що реакція на подразники є когнітивно зумовленою та підпорядковується біологічним обмеженням (Myers, 2005, с. 345). Отже, було зруйновано фундаментальні основи програмованого навчання [4].

Тим не менш, слід також зазначити позитивні аспекти біхевіористської теорії навчання, які можуть бути корисні у процесі так званого неперервного навчання людини, особливо з огляду на аспект, який використовується у дивізі: вчитися без навчання або вчитися без педагогів [3].

Безумовно, слід згадати монументальну монографію Беррхуса Фредеріка Скіннера "Технологія навчання" (1968), в якій вчений стверджував, що людська поведінка інспірована не стільки властивостями людської особистості, скільки властивостями зовнішнього середовища.

З іншого боку, стосовно проблеми викладання Б. Скіннер зазначав, що сучасна технологія викладання дає можливість, вчителю "навчати більше, ніж він знає" [6, с. 257].

Погляди педагога Кларка Л. Халла були доповнені Альбертом Бандурою у двох відомих монографіях: "Соціальне навчання через імітацію" (1962 р.) і "Теорія соціального навчання" (1977 р.), в яких він показав, що поведінка дітей надихається наслідуванням поведінки інших людей, які, діючи як для дитини, виконують функції авторитету чи зразка, водночас є специфічним джерелом навчання та джерелом знань.

Отже, поведінкова концепція освіти все ще залишається модною в сучасній Польській Республіці. Польські вчителі та вихователі- "біхевіористи" протягом принаймні трьох десятиліть були вірними прихильниками навчання під впливом стимулів із зовнішнього середовища, насамперед, під впливом своєї авторитетної виховної діяльності.

Студенти вивчають конкретні повідомлення та практикують різні навички відповідно до шаблонів, наданих викладачами, які систематично контролюють результати навчання студентів і виконання вказівок, даних викладачами.

Як позитивні результати навчання, так і позитивна поведінка учнів часто підкріплюються винагородами (особливо похвалою словами), тоді як негативні результати навчання, насамперед, негативна поведінка послаблюються покараннями.

Розвиток здобувача освіти все ще сприймається педагогами-біхевіористами як результат (більш-менш) складних процесів викладання-навчання. Ефективність навчального процесу залежить від професіоналізму педагога та ретельно продуманих моделей чи схем роботи зі здобувачами освіти.

Вчителі та вихователі- "біхевіористи", а також Буррхус Фредерік Скіннер вважають, що готовність вчитися можна в певному сенсі створити / натренувати, але освіта в дусі біхевіоризму виглядає сьогодні неефективною і, насамперед, застарілою.

Однак Сильвестер Восяк стверджує, що навчання зазвичай базується на зборі фактів чи інформації, яку вчитель дає під час лекції чи презентації, коли студент є пасивним, а не активним учасником навчання [3, с. 301].

Безсумнівно, у цьому твердженні є правдиві спостереження. Роздуми про біхевіористську концепцію освіти можна завершити ще однією, ймовірно, суперечливою, думкою Восяка. Він також стверджує, що моделі

поведінки в академічному середовищі, безсумнівно, є можливістю персоналізувати навчальний процес, додаючи, що використання переваг поведінкового підходу до освіти має бути основою освітнього процесу [1, с. 304].

Однак можна констатувати, що хоча проникнення ідеї “поведінкової педагогіки”, яка правомірно описує та пояснює різноманітну поведінку людей, здається цікавою пропозицією для освітньої практики – прирівнюється до конкретних цілей виховання, реалізація навчального процесу згідно з припущеннями поведінкової концепції освіти є неефективною і не надихає студентів до самостійного різноспрямованого мислення та прийняття відповідальних, усвідомлених рішень і методів вирішення проблем.

Еуніка Барон-Полянчик [5, с. 33-41] влучно зазначає, що розвиток телекомунікацій, інтернет-мереж і мультимедійних технологій, а разом з тим і розвиток когнітивної психології, відкрили нові методи викладання та навчання, вказуючи на якісно різні інструменти для різних видів діяльності, навчальні (цифрові когнітивні інструменти). Вона також підкреслює, що основи сучасного викладання-навчання (особливо за допомогою ІКТ) вбачаються переважно в трьох напрямках: когнітивізмі, конструктивізмі та коннективізмі [5, с. 33].

Розглядаючи теоретичні основи розвитку особистості у Польській Республіці, варто відзначити і теорію навчання Роберта Міллса Ганье, згідно якої існує п'ять категорій навчання (п'ять фундаментальних форм навчання), а саме:

1. Intellectual skills – інтелектуальні навички.
2. Cognitive strategies – когнітивні стратегії.
3. Verbal information – вербальна інформація.
4. Motor skills – рухові навички (моторні навички).
5. Attitudes – ставлення (екзистенціальні та світоглядні установки)

[2, с. 100-101].

При цьому Роберт Ганье вказує, існує також дев'ять навчальних дій/послідовностей викладання-навчання (анг. The Nine Events of Instruction), які визначають ефективність дидактичного процесу і повинні з'явитися в навчально-навчальному процесі, а саме:

1. Gain attention: спрямування уваги на об'єкт навчання.
2. Tell the learners the learning objective: визначення мети навчально-виховного процесу.
3. Stimulate recall of prior learning: стимулювання процесу викладання-навчання, посилаючись на знання, отримані на попередніх етапах навчання.
4. Present the stimulus: поточний стимул до навчання.
5. Provide learning guidance: презентація прикладу, надання порад здобувачам освіти педагогом.

6. Elicit performance: застосування отриманих знань на практиці.
7. Provide feedback: надання вчителю зворотного зв'язку.
8. Assess performance: оцінювання ефективності набутих знань на практиці.
9. Enhance retention and transfer to other contexts: збільшення рівня запам'ятовування та впровадження набутих знань у нові освітні контексти та нові навчальні ситуації.

Отже, аналізуючи і розглядаючи систему освіти, організацію освітнього процесу в закладах освіти важливого значення набувають теорії навчання. Серед них біхевіоризм, яка має важливе значення для розвитку особистості в системі освіти Польської Республіки.

Використана література:

1. Borawska-Kalbarczyk Katarzyna. Konstruktywistyczna teoria kształcenia w praktyce edukacyjnej: *Wybrane aspekty*, "Kultura i Edukacja", nr 1, 2012. S. 135-155.
2. Donderowicz Magdalena. Najnowsze teorie uczenia w epoce cyfrowej, "Dydaktyka Informatyki", t. 9, 2014. S. 153-163.
3. Husen Torsten. Burrhus Frederic Skinner, [w:] Joy A. Palmer (Ed.), Liora Bresler & David E. Cooper (Adv. Eds), *Fifty Modern Thinkers on Education: From Piaget to the Present*, Routledge, London [New York] 2001, S. 58-63.
4. Kupiciewicz Czesław. *Z dziejów teorii i praktyki wychowania*. Podręcznik akademicki, Oficyna Wydawnicza "Impuls", Kraków, 2012.
5. Meger Zbigniew. Od behawioryzmu do konektywizmu współczesnego e-learningu, *EduAkcja*. "Magazyn Edukacji Elektronicznej", nr 1 (3), 2012. S. 14-26.
6. Skinner Burrhus Frederic. *The Technology of Teaching*, Appleton Century Crofts, New York, 1968.

МУХАЦКИЙ М. Теоретические основы развития личности в Польской Республіки

В статье проанализированы научные взгляды ученых на особенности организации образовательного процесса, учитывая теоретические основы прошлого, которые нашли свое отражение в подходе к проведению занятий и в настоящее время. Мнения по поводу выделения путей повышения эффективности образовательного процесса различаются, поскольку ключевые векторы обучения зависят от многих факторов, а именно: цели педагога, его профессионального уровня, специфики времени, индивидуальных особенностей соискателей образования и т.д.

Проанализированы теории обучения по развитию личности в системе образования Польской Республіки, в которой сегодня педагоги активно используют подход, основанный на бихевіоризме. В современных условиях педагог должен уметь учиться на протяжении всей жизни и приучать к этому своих учеников, поэтому указанный подход является, прежде всего, целесообразным.

Обозначены важнейшие принципы образовательного процесса, которые определяет бихевіористическая теория, в частности: учитель руководит процессом обучения и является основным источником информации; соискателям образования предоставляется конкретная информация, соответствующая учебному плану; образовательный процесс реализуется для достижения целей, определенных педагогом заранее.

Поведенческая концепция образования, существенные элементы которой использовались в Польше в последней четверти XX века, критиковалась в Соединенных Штатах из-за односторонности и ограниченности образовательного процесса. Несмотря на это, она сохраняется до сих пор, претерпев незначительные обновления.

Рассмотрены вопросы развития личности в системе образования Польской Республіки, которые ежегодно усложняются. Это связано с информатизацией, глобализацией и другими

инновационными процессами, изменяющими понимание мира и цели как педагога, так и соискателей образования. В нынешних условиях все участники образовательного процесса должны научиться взаимодействовать и налаживать коммуникацию.

Ключевые слова: развитие личности, обучение, бихевиоризм, Польская Республика, образовательный процесс.

MUCHACKI M. Theoretical basics of personality development in the Republic of Poland.

The article analyzes the scientific views of scientists on the peculiarities of the organization of the educational process, taking into account the theoretical foundations of the past, which are reflected in the approach to conducting classes even today. Opinions on identifying ways to increase the effectiveness of the educational process differ, since the key vectors of learning depend on many factors, namely: the goal of the teacher, his professional level, the specifics of the time, individual characteristics of the students of education, etc.

Learning theories regarding personality development in the education system of the Republic of Poland, in which today teachers actively use an approach based on behaviorism, are analyzed. In modern conditions, a teacher must be able to learn throughout his life and accustom his students to this, so this approach is, first of all, expedient.

The most important principles of the educational process defined by the behaviorist theory are outlined, in particular: the teacher manages the learning process and is the main source of information; education seekers are provided with specific information that corresponds to the curriculum; the educational process is implemented to achieve the goal that was determined by the teacher in advance.

The behavioral concept of education, essential elements of which were used in Poland in the last quarter of the 20th century, was criticized in the United States because of the one-sidedness and limitations of the educational process. Despite this, it is preserved to this day, having undergone minor updates.

The issue of personality development in the education system of the Republic of Poland, which is becoming more complicated every year, is considered. This is connected with informatization, globalization and other innovative processes that change the understanding of the world and the goals of both the teacher and the students of education. In the current conditions, all participants in the educational process must learn to interact with each other and establish communication.

Key words: personality development, learning, behaviorism, Republic of Poland, educational process.

УДК 378:37.026.8:378.146

Павлюченко Л. С.

**ЗМІСТ, СТРУКТУРА І ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ
ДО КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розглянуто особливості питання формування готовності майбутніх учителів інформатики до здійснення контрольно-оцінювальної діяльності (КОД) її понятійного і сутнісного змісту, що пов'язані із суперечностями сьогодення і підготовкою до педагогічного оцінювання в навчальному процесі. У контексті проблематики процесу професійної підготовки